

Arıxanalarda mövsüm dövründə həyata keçirilməsi vacib olan zəruri tədbirlər

I. Fevral, mart və aprel ayları

1. Qışlamadan çıxmış arı ailələrinə ilk baxış: Günəşli, sakit, havanın temperaturu $+12^{\circ}\text{C}$ -dən artıq olan günlərdə arıxanada ailələrə ilk baxış keçirilməklə ana arı, yem ehtiyatı və xəstəlik əlamətləri müəyyən edilməlidir.

2. Pətəyin istilik rejiminin nizamlanması: Pətəkdən artıq boş çərçivələr çıxarılmalı arakəsmələr tətbiq olunmaqla yuva qısaldılmalıdır.

3. Anasız və zəif ailələr: Gücü zəif olan anasız arı ailələri, ana arılı zəif ailə ilə birləşdirilməli, normal gücə gətirilməlidir.

4. Yem ehtiyatı: Yem ehtiyatı az olan ailələrə ballı və güləmli çərçivələr verilməli və ya 5 kq şəkər pudrası ilə 1 kq süzmə bal qarışdırılaraq istilər düşənədək (temperatur 20°C olanadək) arı ailələrinə verilməli, sonra 1:1 nisbətində vitaminli şəkər şərbəti ilə yem ehtiyatı tamamlanadək arılar yemləndirilməlidir.

Xəstəliklərlə mübarizə: baş vermə ehtimalı olan xəstəliklər:

1. Nozematoz: Əlaməti ishal, qarın nahiyəsinin şişkinləşməsi və s. xəstəliyə qarşı müalicəvi və profilaktiki olaraq nozemat, nozematol, fumidil-B kimi preparatlardan təlimat üzrə istifadə etməlidir.

2. Varroatoz: Əlaməti yetkin gənələrə, qanadsız-eybəcər arılara rast gəlinməsi və s. xəstəliyə qarşı profilaktiki olaraq, teda, varroset, fumisan, vomitrat, rulamit, timol preparatlarından təlimat üzrə istifadə edilməlidir.

3. Akarapidoz: Əlaməti yağışlı havalardan sonra arıların pətək önündə kütləvi sürünməsi və s. xəstəliyə qarşı profilaktiki və müalicəvi olaraq teda, akarasan, qarışqa turşusu tətbiq edilməlidir.

Arıların şan hörməyə hazırlanması: Hər arı ailəsi üçün **0,5-0,7 kq** mum vərəqləri, 7-10 ədəd simli çərçivələr və ehtiyat pətəklər hazırlanmalıdır.

II. May, iyun və iyul ayları

1. Arıların nektar yığımına hazırlanması: İlk növbədə yaxşı nəticə əldə etmək üçün pətəkdə arıların sayını 80-100 minə çatdırmaq lazımdır. Muxtar respublika ərazisində arıçılar relyefdən asılı olaraq çiçəkli sahələri müəyyən etməli, arı ailələri həmin ərazilərə maksimum yaxın yerləşdirilməlidir.

2. Arı ailələrinin köçürülməsi: Dağ kəndlərində olan arı ailələri ilk yazda (fevral-mart) mümkün qədər aran zonasına köçürülməli, daha sora təbiətdə çiçəkləməni izləməklə arılar mərhələlərlə dağətəyi və dağlıq zonalara köçürməlidir.

3. Köçürülmə sahələrində arıların yerləşdirilməsi: Arıxanalar köçürülmə zonalarında su mənbələrinə yaxın ərazilərdə, 20-30 ailə bir qrupda olmaqla digər qruplardan ən azı 3-4 km aralı məsafədə yerləşdirilməli, pətəklər arası 3-3,5 metr, cərgələr arasındakı məsafə isə 10 metrdən yaxın olmamalıdır. Arı ailələrini rütubətdən (nəmlikdən) və ziyanvericilərdən (qarışqa, kərtənkələ və kirpildən) qorumaq üçün pətəklər minimum 30-40 sm hündürlükdə olan dayaqqlar üzərinə qoyulmalı, dayaqqların aşağı hissəsinə işlənmiş yağlar (avtol, salidol) sürtülməlidir.

Arıxana yerləşdirildikdə hər bir arı ailəsi üçün 30-40 m² yerləşmə sahəsi olmalıdır.

4. Beçə vermənin idarə olunması: Beçə vermənin qarşısını almaq məqsədilə ayırma beçələr yaradılmalı, ailələrin iş imkanları artırılmalıdır. Pətək genişləndirilməli, yataq pətəklərdən və mərtəbələrdən istifadə olunmalıdır.

Bal süzümünün həyata keçirilməsi:

(iyul-avqust ayları)

1. Tələb olunan avadanlıqlar: Bal süzmə aparatı, şan möhürünün açılması üçün bıçaqlar, bidonlar, süzgəclər, daşınma üçün araba və daşıyıcı qutuların tədarükü.

2. Balın süzülməsi: Süzülməyə götürülən ballı çərçivələrin ən azı $\frac{2}{3}$ hissəsi möhürlənmiş olmalı, hər ailə üçün orta hesabla 10-12 kq yem saxlanılmaqla (ballı-güləmli çərçivələr) qalmış çərçivələr əmtəlik üçün süzülməlidir.

3. Qaralmış və köhnəlmiş şanlar: Belə şanlar süzüldükdən sonra mum ehtiyatı üçün doqranıb eridilməlidir.

III. Avqust, sentyabr və oktyabr ayları.

1. Bal süzümündən sonra ailələrdə yem ehtiyatı yoxlanılmalıdır: 2 yaşdan yuxarı analar pətəkdən kənarlaşdırılmalı və ailələr mayalanmış cavan analarla əvəz edilməlidir.

Ailələrin müalicə və profilaktikası:

(sentyabr və oktyabr ayları)

1. Varroatoz: Əlaməti yetkin gənələrə, qanadsız-eybəcər arılara rast gəlinməsi və s. xəstəliyə qarşı profilaktiki olaraq, teda, varroset, akarasan, vamitrat, rulamit, fumisan preparatlarından təlimat üzrə istifadə edilməlidir.

2. Akarapidoz: Əlaməti yağışlı havalardan sonra arıların pətək önündə kütləvi sürünməsi və s. xəstəliyə qarşı profilaktiki və müalicəvi olaraq teda, akarasan, qarışqa turşusu tətbiq edilməlidir.

3. Amerika və Avropa çürüməsi xəstəlikləri: Arı ailələri dezinfeksiya olunmuş pətəklərə köçürülür. Xəstəlik oksivit, oksitetrasklin, baktopol, oksibaktosid və s. kimi preparatlarla müalicə edilməli və ya pətəklə birlikdə yandırılmalı, karantin xəstəlik olduğu üçün ərazi baytarlıq orqanına bildirilməlidir.

4. Arı ailələrinin yemləndirilməsi: Qışlamaya hazırlıq məqsədilə sentyabrın 20-dək cavan arıların yetişdirilməsi üçün ailələri 1:2 nisbətində vitaminli şəkər şərbəti ilə yemləndirilməlidir.

IV. Noyabr, dekabr və yanvar ayları.

1. Arı ailələrinin payız və qış hazırlığı: Ailələrin yem ehtiyatına baxılmalı, hər ailə üçün yem çatışmazlığı aradan qaldırılmalı, beləliklə qış yem ehtiyatı yaradılmalıdır.

2. Qışlama üçün arı ailələrinin hazırlanması: Ailələrdən artıq çərçivələr götürülməklə yuva qısaldılmalı, arakəsmə və istiləşdirici materiallar tətbiq edilməli, uçuş bacası 0,5-1 sm-dək daraldılmalıdır. Hər çərçivə arı üçün 2-2,5 kq ballı-güləmli çərçivələrdən qış yem ehtiyatı götürülməli, bunun 70% -i pətəkdə, 30% -i isə anbarda saxlanmalıdır.

3. Qışlama üçün saxlama binalarına tələbat:

Arı saxlanılacaq binalar rütubətsiz, qaranlıq və səs-küysüz olmalı, bütün qışlama dövrü otağın temperaturu -2°C və $+3^{\circ}\text{C}$ dərəcə intervalında, nisbi rütubət 75-85% arasında olmalıdır.

Binada 1 arı pətəyinin yerləşdirilməsi üçün 0,5-0,6 m³ sahə tələb olunur.

Qeyd: Arıxanaların baytar-sanitar pasportu olmalıdır. Pasport rayon baytarlıq idarələri tərəfindən möhürlənərək verilir və həmin pasport arıxananın, arıların, eləcə də arı məhsullarının satılması, köçürülməsi, göndərilməsi üçün lazım olan baytarlıq şəhadətnaməsinin və ya arayışının alınmasına səlahiyyət verən sənəd hesab olunur.